

Cartell 28 de Juny

Eugeni Rodríguez

Visió situada i personal del moviment GLT a Catalunya

És important, abans d'entrar a analitzar el període de temps que abastem (1986-2006), fer un petit resum històric del recorregut del moviment GLT a Catalunya.

El moviment gai a Catalunya i a l'Estat espanyol té el primer referent en el Movimiento Español de Liberación Homosexual (MELH), que es va crear l'any 1971, en els darrers anys de la dictadura.

El MELH seria l'embrió del FAGC, un cop mort Franco l'any 1975. L'Armand de Fluvià va ser un dels fundadors i impulsors de totes dues organitzacions.

La tasca del MELH va ser molt important, com a detonant de la lluita contra la llei «de peligrosidad social» i també com a pont amb la resta del món, on el moviment d'alliberament gai agafava força arran del fets de Stonewall, a Nova York. El 28 de juny de 1969, transsexuals, lesbianes i gais deien «NO» a la repressió policial. Aquella nit es deia prou al silenci i a la repressió i veia la llum el Gay Liberation Front.

El FAGC, doncs, neix com a revulsiu per l'alliberament gai en un context on està tot per fer en la lluita pels drets i les

llibertats sexuals. En els primers anys de la transició, el FAGC reuneix una nodrida militància i un gran ventall de visions polítiques.

Una de les primeres tasques del FAGC, a part de la seva consolidació i organització, seria la de donar a conèixer el fet homosexual a tot el país, concentrant-se en guanyar espai polític i social. «Trenquem la norma» va ser un dels primers lemes del FAGC, que encapçalaria la primera manifestació realitzada a Barcelona l'any 1977.

El FAGC va impulsar la creació de grups a la resta de l'Estat i en concret a l'àmbit dels Països Catalans, amb la creació del FAGI (Front d'Alliberament Gai de les Illes) i el FAGPV (Front d'Alliberament Gai del País Valencià). Va impulsar també la creació de la COFLHEE (Coordinadora de Frentes de Liberación Homosexual del Estado Español).

D'altra banda, durant els primers anys d'existència del FAGC s'editaria la revista *Infogai* i s'elaboraria *El manifest del FAGC*, el primer document important que fa tota una anàlisi i crítica de l'opressió que pateixen els gais a la societat. A grans trets, *El manifest del FAGC* es divideix en 10 capítols i dos annexos, on es parla per exemple del significat de l'anagrama: un triangle rosa invertit en memòria dels gais assassinats als camps d'extermini nazi, on eren marcats amb aquest triangle; triangle dins del qual surt un altre triangle igual amb les quatre barres com a referent del país; i, per últim, un puny tancat com a símbol de classe. A la resta de capítols s'analitza l'opressió que es pateix per part de la família, l'escola, l'església i a l'exèrcit. També hi figuren els estatuts i la forma de funcionament, que serà i és assembleària.

Fruit de la lluita i el suport social, s'aconsegueix la derogació de la llei de perillositat social l'any 1978.

Al FAGC, com a front unitari, es desenvoluparien diferents corrents ideològics que portarien l'any 1978 a la creació de la CCAG, Coordinadora de Col·lectius per l'Alliberament

Gai, de tarannà autònom i llibertari; la CCAG seria la primera escissió del FAGC.

L'altre objectiu del FAGC va ser la legalització, que es produeix el 16 de juliol de 1980. Amb la victòria del PSOE al 1982, el FAGC pateix una crisi militant, deguda al discurs dominant segons el qual ja està tot fet.

Sens dubte, l'aparició de la pandèmia de la sida l'any 1981, amb l'estigmatització del col·lectiu homosexual i la mort de molts activistes, provocaria una greu crisi en un moment en què es desconeixia tot sobre aquesta malaltia. Just en aquest moment decisiu, l'any 1984, en un tren vaig saber, per primer cop, de l'existència del FAGC. Aquell any s'estava duent a terme la campanya anti-OTAN. Jo estava en un col·lectiu anti-OTAN de l'Hospitalet i la Comissió de Catalunya va convocar un viatge en tren per anar a Madrid a una manifestació contra l'OTAN. Cada col·lectiu ocupava un vagó. En el vagó de la Comissió anti-OTAN em vaig assabentar que hi havia un vagó de la gent del FAGC. Llavors els vaig anar a veure, els vaig conèixer i quan vaig tornar de Madrid un dia vaig passar-me pel local del FAGC. Això era el 1985 i es pot dir que fins ara no n'he sortit.

Així és que vaig arribar al FAGC des d'una altra lluita, l'antimilitarista. Ja havia vist informació sobre el FAGC alguna vegada al diari o a la televisió, i la seva era una lluita que m'interessava moltíssim. Més que l'antimilitarisme.

Quan vaig entrar a formar part del FAGC tenia 19 o 20 anys. En aquell moment el FAGC estava preparant la IV conferència —estem parlant de fa uns 22 anys— i tenia una estructura més gran. Es pot dir que era l'únic grup de lluita homosexual, perquè, tot i que existia el Lambda, aquest tenia altres funcions.

L'any 1986, el FAGC va convocar la seva IV conferència, en un context intern en el qual s'hi estaven incorporant nous mi-

litants, essencialment joves i que no havien participat en la gestió de l'organització. El seu discurs era més radical i transformador. Abans de l'arribada d'aquests, en el FAGC s'havia anat instal·lant una tendència conservadora i integracionista. La victòria aleshores recent del PSOE, per segona vegada, segurament hi va tenir molt a veure.

Aquella va ser una etapa molt marcada per l'arribada de la sida, amb tota una càrrega devastadora i estigmatitzadora pel que fa a la sexualitat i les relacions eroticoafectives.

Dins del FAGC la gent jove va crear el JAG, que serà el primer grup de joves i un catalitzador i impulsor de noves propostes i d'un imaginari menys pendent de la identitat i més transformador, revolucionari en termes ideològics.

La IV conferència del FAGC, contra tot pronòstic, va aprovar la línia defensada per un nou sector, el JAG i militants de l'esquerra emancipadora, independentista i de tall assembleari i antiautoritari. Enfront de la inesperada victòria de la ponència alternativa, la vella guàrdia del FAGC, capitanejada per Jordi Petit, va intentar desesperadament conservar el control sobre l'aparell de l'organització, i va proposar un secretariat en el qual hi convergissin les dues línies. La convivència de les dues tendències es va fer difícil perquè la reformista no va acceptar el seu caràcter minoritari. Els reformistes, amb Petit de capda-vanter, van dimitir i van forçar una assemblea general en la qual proposaren la dissolució del FAGC. En un primer moment l'assemblea va votar a favor de la possibilitat de dissolució del FAGC, punt que no estava en l'ordre del dia. La majoria estava a favor de posar a votació la possible dissolució del FAGC. Un cop votada la dissolució, la majoria va votar que no. És a dir, que el FAGC va continuar, i el seu nou detractor va perdre, ajudat de tota la seva artilleria «democràtica», per segona vegada.

La situació que es va dibuixar a partir d'aquí va ser del tot trencadora. Petit, amb tot el que representava, va fracassar

en els intents de liquidar el FAGC i el sector revolucionari es va posar al capdavant, «amb totes les de la llei». Em sembla important subratllar aquests darrers fets perquè sempre s'ha intentat ocultar com va anar el procés. No va ser una escissió sinó una derrota durant la Conferència, la qual equivalia a un congrés.

Pel que fa al tema de la sida, en aquells moments vam començar a obrir vies per a un canvi de mentalitat al respecte, ja que aleshores estava vinculada exclusivament als homosexuals (bé, després s'ha vist que no era un virus que atacés els homosexuals, perquè era el virus de les tres H: homosexuals, homofílics i heroïnòmans. Per tant, no va ser fins més endavant que va quedar clar que el que hi havia eren pràctiques de risc, i no grups de risc).

Una altra línia que vam engegar va ser la que engloba el lema «Estima com vulguis», que va ser un lema bastant important, ja que d'al·guna manera va apropar la lluita del moviment gai a la societat, ja que era una consigna bastant acceptable per tothom. No hi surt la paraula gai ni lesbiana, però d'alguna manera trenca amb la mentalitat heterosexista. Aquesta etapa arriba fins a 1990, moment en què es va desencadenar una lluita força contundent contra l'homofòbia. Una data històrica al respecte és l'any 1991, quan assassinaren la transsexual Sònia al parc de la Ciutadella. El FAGC ja tenia una oficina antidiscriminatòria des del 1987, any en què la nova generació entrem al FAGC. Havíem fet diverses accions: una primera al 1987, el primer cas d'una parella de gais de Taradell, un poble al costat de Vic, que es volien casar. Es va crear tot un debat intern al FAGC perquè nosaltres estem en contra del matrimoni, però malgrat això vam optar per la defensa del seu dret a casar-se.

Tornant al 1991, l'assassinat de la transsexual Sònia sí que crea un punt d'inflexió en el sentit que ja no estem parlant d'una

homofòbia subtil sinó d'un assassinat. Uns *skins*, col·lectiu que en aquells moments tenia un indubtable perfil d'extrema dreta i nazi, assassinen una transsexual. Jo me n'assabento perquè ho llegeixo a *La Vanguardia*. Contacto amb el periodista, parlem amb el governador civil de Barcelona i li demanem que s'investigui el cas. Llavors s'estava començant a parlar dels Mossos d'Esquadra, fet que ens beneficia perquè aquests, esperonats per les ganes de guanyar punts, aconseguen que el jutge els deixi portar aquest cas.

A través de punxades telefòniques per un tema intern de la policia, relacionat amb el tràfic de drogues, descobrim que un dels fills d'un policia està implicat en l'assassinat de la Sònia. Finalment, amb aquestes proves i tota la pressió que fem, es detenen els assassins de la Sònia.

Aquest és el primer cas en què el FAGC fa una campanya de dimensions considerables: hi impliquem SOS-Racisme, ho fem públic, recollim signatures, impliquem els ajuntaments i el judici de la Sònia acaba per ser el primer en el qual es visibilitza què és l'homofòbia i que no només és un problema del moviment gai, sinó que hi impliquem la resta de la societat.

El més important és que guanyem el judici. I a partir d'aquell moment també la credibilitat del FAGC i de la nostra línia guanya bastants punts, perquè ens estem enfrontant durant una setmana a cinc xavals que han assassinat una persona per la seva opció sexual. No són menudeses.

Aquests fets també suposen un revulsiu per al col·lectiu de transsexuals, que comença a organitzar-se, fet que donaria pas al Col·lectiu de Transsexuals de Catalunya.

Després s'inicia una nova etapa dins d'aquesta lluita contra l'homofòbia en què comencem a denunciar casos bastant flagrants. Hi ha el cas de RENFE, que tenia una circular en la qual feien fora dels vagons els homosexuals. Muntem una campanya en l'àmbit estatal.

També hi ha la campanya d'«insubmissió marika», perquè fins aquell moment semblava que el moviment antimilitarista només havia considerat altres motius per no anar a la mili. Nosaltres posem sobre la taula el tema de l'homosexualitat, perquè aleshores quan algú deia que era gai entrava directament dins del quadre mèdic. Nosaltres hi estàvem en contra, perquè acceptar-ho equivalia a reconèixer que ser homosexual era una malaltia. Dèiem que no anàvem a la mili perquè estàvem en contra dels valors heterosexistes.

Sitges 1996 marcaria una inflexió en la història del moviment GLT a Catalunya, que, com analitzarem en aquest llibre, va significar el primer pas en la construcció del «model únic gai», la pèrdua de la innocència del discurs integracionista. Al mateix temps que generaria un nou llenguatge així com un imaginari més alliberador per part de la resta de grups, com ara el FAGC o el CGB (Col·lectiu Gai de Barcelona), que vam saber donar una resposta política encertada davant d'una situació de crispació i d'atac a les llibertats més fonamentals, com és el dret al propi cos.

Una altra època començaria al 2000, la que fa referència a la campanya de «la pesseta rosa», en el moment que a Madrid es crea el referent de Chueca, fenomen heretat totalment d'Estats Units, un model d'identitat i al qual nosaltres sempre ens havíem oposat. En el FAGC sempre havíem apostat pel que diu una mica el nostre anagrama, perquè som gais (triangle rosa), però també de classe obrera (puny), estem en un lloc concret que és Catalunya (franges grogues i vermelles) i mirem de respondre a aquests tres aspectes. I no estem d'acord amb el model que s'està consolidant, que anomenem el «model únic gai», la imatge d'un xaval jove, guapo, amb un «cos Dano-ne», que es socialitza de deu de la nit a sis del matí, que fa doble vida... És també quan a Barcelona arriba el Gaixample. És a dir, la consolidació de la idea que per ser gai has de

ser guapo, has de pagar un peatge. Es va encetar la discussió sobre aquest tema.

En el 2005 s'inicià una altra etapa, la que estem vivint ara, que té com a punt àlgid el tema dels drets, que és el lema que vam agafar aquell any: *dels drets a les llibertats*. La qüestió era el col·lapse del tema dels drets. S'ha de reconèixer que és impressionant que un Estat com l'espanyol reconegui el dret al matrimoni gai i no se li ha de treure valor perquè en té el fet que, en l'actual context mundial, Zapatero hagi complert la seva promesa, tot i el debat i rebuig que això genera. Hem de pensar que és la primera vegada, en la història recent, que es fa una manifestació massiva a Madrid de gent que està en contra dels drets d'altres; és el primer cop que surt tanta gent al carrer no per reivindicar un dret, sinó per manifestar-se en contra dels drets d'altres. Però, a la vegada, nosaltres també fem públic que estem en contra de la institució del matrimoni, que per nosaltres no significa cap fita, i creiem que està bé que es reconegui el dret, però aquest no és el model pel qual hem lluitat, perquè la nostra lluita és per les llibertats. Això cal contextualitzar-ho a Catalunya, que té poc a veure amb l'esquema que s'aplica a Madrid: un esquema molt centralitzat. I nosaltres, des de Catalunya, fem servir l'any següent el lema «Lesbiana? encantada, és un plaer», és a dir, que tenim clar que comptem amb una lluita pròpia i que reconeixem la importància que té el matrimoni, però que no creiem que sigui el final de la lluita del moviment gai.

El tema de la militància gai el que té és que es toca amb les mans. En la militància gai la coherència cal demostrar-la dia a dia, en tot moment. Per exemple, si estàs amb els amics i et diuen «vés a prendre pel cul», has de recordar-los què significa i que no ets heterosexual. És a dir, en definitiva estàs en una línia en què et sents el segon. Però bé, el premi és trobar-te gent que algun dia t'ha sentit o ha parlat amb tu i que fruit de la teva història ha pogut aconseguir alliberar-se.

Pel que fa a les relacions amb altres col·lectius, havíem tingut molta relació amb el moviment okupa, i la continuem tenint. Per exemple, vam donar suport a la resistència de «Can Vies» contra el desallotjament. Però sobretot vam fer una història bastant maca al que era el CSOA Hamsa (Centre Social Okupat i Autogestionat HAMSA), que era una mica com la catedral del FAGC, on es podia tocar el que nosaltres volíem fer en contra de la pesseta rosa; oferíem un altre espai, un espai alliberat, on propiciàvem l'encontre entre persones adscrites a lluites diverses, però que lluitaven en contra de l'homofòbia i per l'alliberament gai: el FAGC no és un grup de gais, sinó que és un grup d'alliberament gai i per tant aquí hi té cabuda qualsevol persona que vulgui lluitar per aquest alliberament, independentment de la seva opció sexual. Històricament, al FAGC hi ha hagut molta gent que en la seva pràctica quotidiana no és gai ni lesbiana.

També tenim relacions puntuals amb la resta del moviment GTL, amb el moviment feminista, amb l'antimilitarista ja no perquè ara ja no és gaire actiu. I pel que fa als espais físics, ens interessen bastant els espais okupats, perquè diem que alliberar espais és alliberar també cossos i ments. Actualment, però, la cosa està complicada, perquè Barcelona s'ha tornat una ciutat prohibitiva, sobretot amb les ordenances del civisme. El tema de l'okupació també ha patit una gran repressió, per la qual cosa s'ha tornat bastant complicat crear espais on es pugui viure l'alliberament gai i que la gent es relacioni, no hagi de portar doble vida, no hagi d'anar al model únic gai. De fet, busquem espais on la gent realment es pugui desenvolupar amb llibertat i això està realment difícil; una excepció a Barcelona seria La Bata de Boatine, un bar que sempre ha sostingut una línia trenadora amb la idea freda de l'ambient gai, que ha ofert un espai de barreja d'identitats sexuals i procedències urbanes, on la relació i l'intercanvi interpersonal és molt important. També

utilitzem espais públics, perquè també és una discussió que vam tenir i creiem que ja que els espais públics els paguem entre tots, tots hem de poder utilitzar-los. Així és que de tant en tant ens reunim en algun centre cívic o en locals que pertanyen a la Generalitat. També un cop a l'any celebrem una festa popular i gratuïta a la plaça Universitat, després de la manifestació per l'alliberament GTL. També busquem que aquests espais no estiguin institucionalitzats.

Per mi, la pitjor experiència va ser anar-me'n de casa amb 19 anys, l'any 1986, cosa gens fàcil. Vaig acceptar que havia de marxar del meu entorn, de l'institut, allunyar-me dels meus amics i fabricar-me una vida nova; havia de ser dur i coherent, tenir clar que era un tema innegociable. Després també em va tocar el paper d'estar constantment rebutjant l'homofòbia, que és un paper que pot comportar represàlies. I malgrat que en l'àmbit de la militància ens les hem vistes de tots els colors, el més desagradable que m'ha passat, sens dubte, va ser a Correus, on treballava. Allí vaig trobar-me que els mateixos companys de feina, amb el vistiplau del cap del districte, em fan una campanya de «*acoso y derribo*», des d'amenaçar-me de mort, a fer pintades i d'altres coses molt ofensives. Crec que va ser l'única vegada que van aconseguir tocar-me fort i desequilibrar-me. Vaig veure que era un tema bastant dur, perquè si això m'estava passant a mi, a Barcelona, sent qui era, una persona pública, tenint el FAGC com a recolzament i altaveu, què li podia passar al «marieta de l'oficina» de Correus de Villarrobledos. Llavors vaig saber reaccionar, però vaig tenir una gran decepció en l'àmbit laboral-personal, per la reacció de companys i companyes de Correus, perquè van poder-se comptar amb els dits d'una mà els que van decidir de fer alguna cosa. Però, tot i així, vaig poder, juntament amb el FAGC i altres organitzacions, posar el tema sobre la taula. I va ser un tema que va treure el problema de l'homofòbia al carrer i que va poder il·lustrar que no acceptaríem cap mena d'homofòbia.

Va suposar exemplificar el que és l'homofòbia laboral. Hi vaig pagar un preu personal més alt.

El problema que tenim sobretot ara és la dificultat de transmetre tot el que han estat els guanyats, que la gent jove ho vegi.

Pel que fa a la situació actual, l'altre dia parlava amb un noi de 25 anys, proper a mi, i em deia que al seu entorn no hi havia homofòbia. I a mi em va impressionar perquè ho estava dient seriosament. És evident que hem viscut una evolució, que ens trobem en un moment exclusiu que no hi havia hagut mai a l'Estat espanyol. De l'homofòbia més dura a ser un dels cinc únics països del món que permeten el dret al matrimoni gai. Jo crec que això ha estat com construir un sostre on no hi havia ni fonaments, ni habitacions, ni façana ni res. Continuen sortint notícies que fan referència al fet que l'homofòbia ha augmentat, mostrant que a major visibilitat, no només és que hi hagi més agressions sinó també que la gent ara ha trobat l'eina per venir a denunciar-les. El fet de l'aprovació del matrimoni també ha servit perquè la gent jove pensi que les persones homosexuals són legals. I aquest fet en la pràctica no és cap bestiesa, és a dir, si els homosexuals es poden casar és que les seves relacions estan «permeses» i, per tant, els homosexuals són com els altres. Ara bé, això és una arma de doble fil, més que res perquè demà pot guanyar el PP les eleccions i tot el que hem vist ara, si realment no arrela en la manera de pensar de la gent, pot fer-se fonedís.

És fonamental que assolim el repte de la lluita per les llibertats per damunt d'entrar en debats sobre drets que moltes vegades volen imposar un determinat model social, uniformador i conservador. Això, però, no es contradiu amb la demanda d'equiparació dels drets que ens beneficien com a persones i que signifiquen la consecució d'una «igualtat» que mai ha estat efectiva.